

Politisk økonomi og politisk forandring

Om Slavoj Žižeks samfundsteori II

Carsten Bagge Laustsen

Disposition

- 1) Politisk økonomi?
- 2) Vold og terror
- 3) Det reelles etik
- 4) Zizeks kritikere: Populisme og social forandring

Politisk økonomi (I)

Hvorfor politisk økonomi:

- Politik og stat må tænkes sammen
- Klassisk argument 1: Det imperfekte marked
- Klassisk argument 2: Den afhængige stat
- Det marxistiske argument 1 : Samfundet er kapitalistisk
- Det marxistiske argument 2: Den politiske revolution forudsætter en økonomisk revolution og omvendt

Politisk økonomi? (II)

Zizeks bidrag:

- Imperativet om at nyde – den symbolske og den obskøne fader
- Merværdi og mernydelse
- Tegnværdi: varer uden brugsværdi (coca cola)

- Kapitalismen som det reelle
- Filantrokapitalisme
- Proletariatet som revolutionær kraft

- Parallaxe mellem politik og økonomi

Politisk økonomi? (III):

Politisk økonomi (IV)

Nydelsens imperativ:

“On the information sheet in a New York hotel, I recently read: "Dear guest! To guarantee that you will fully enjoy your stay with us, this hotel is totally smoke-free. For any infringement of this regulation, you will be charged \$200:" The beauty of this formulation, taken literally, is that you are to be punished for refusing to fully enjoy your stay . . . The superego imperative to enjoy thus functions as the reversal of Kant's "Du kannst, denn du sollst" (You can, because you must!); it relies on a "You must, because you can ! " That is to say, the superego aspect of today's "nonrepressive" hedonism (the constant provocation we are exposed to, enjoining us to go right to the end and explore all modes of jouissance) resides in the way permitted jouissance necessarily turns into obligatory jouissance.”

Politisk økonomi (V)

**Zizek om den senmoderne kapitalisme
(filantrokapitalismen):**

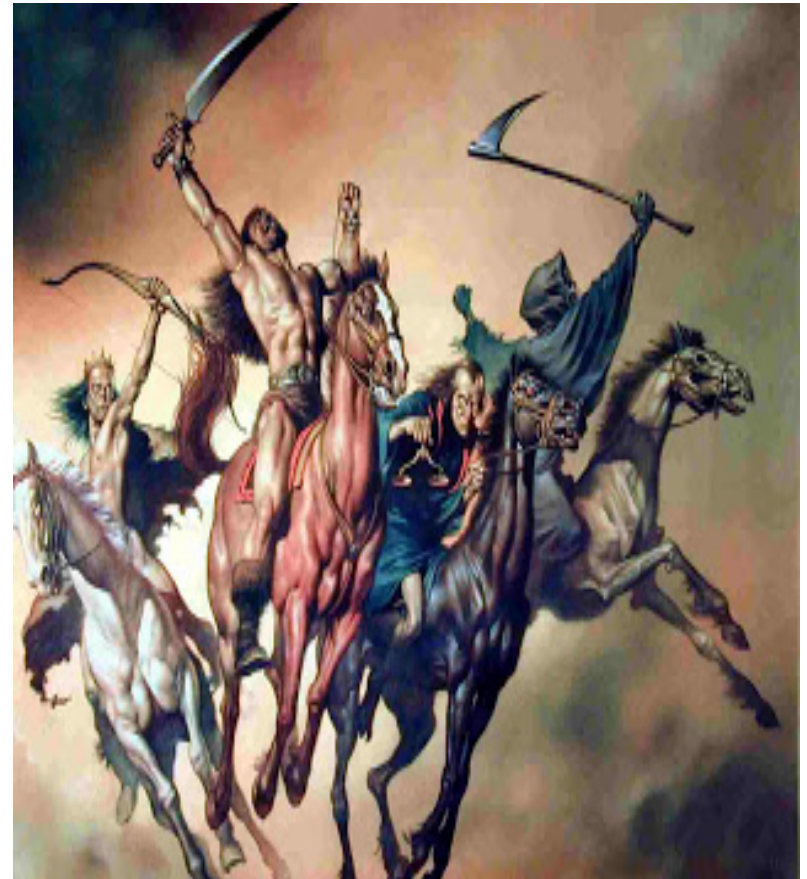
- <http://www.youtube.com/watch?v=hpAMbpQ8J7g>

Grupper af to: Hvad er Zizeks væsentligste pointer i tegnefilmen?

Politisk økonomi (VI)

Apokalypsens fire riddere:

- Global økologisk krise
- Økonomiske ubalancer -
finanskriser
- De biogenetiske
revolution
- Social uro

Politisk økonomi (VII)

Handlinger (acts):

Historiske:

- Pariserkommunen
- Den franske revolution
- Den russiske revolution
- Slaveoprøret på Haiti

Nutidige:

- Folkekøkkener i slummen
- Occupy Wall Street
- Syzeria
- Negativ vækst (fra kvantitet til kvalitet)
- Open source på nettet (kommunisme)

Ad 2) Vold og terror (I)

Typer af vold:

- "Subjektiv" vold
  - Intenderet
  - Attribueret
- Objektiv vold
  - Strukturel
  - Systemisk
- "Guddommelig" vold
  - Retsnedbrydende
  - Retsindstiftende

Vold og terror (II)

Kapitalismens vold:

Deri ligger kapitalismens fundamentale systemiske vold, langt mere uhyggelig end nogen direkte prækapitalistisk, socioideologisk vold: Denne vold kan ikke længere tilskrives konkrete individer og deres "onde" intentioner, men er rent "objektiv", systemisk, anonym. (Žižek 2008a: 12)

Vold og terror (III)

Zizeks terrordiskussioner:

- Den jakobinske terror
- Lenin og den russiske revolution
- Den islamiske fundamentalisme og 9.11

Vold og terror (IV)

Zizek om Robespierre:

<https://www.youtube.com/watch?v=orv1kmkiEpk>

Vold og terror (V)

Den jakobinske terror:

- Retroaktivitet
- Tilskueren er også deltager
- Fra humanisme til antihumanisme
- Lighed uden rekurs til modificerende livsverden eller kvalificerende undtagelser
- Handling ikke dækket af den store Anden
- "Risking it all"

Ad 3) Det reelles etik (I)

”I, he or it which thinks”

Den filosofiske og sociologiske kontekst:

I: det autonome subjekt: selvet/individet

S: subjektet som produkt:
subjektpositionen/rollen

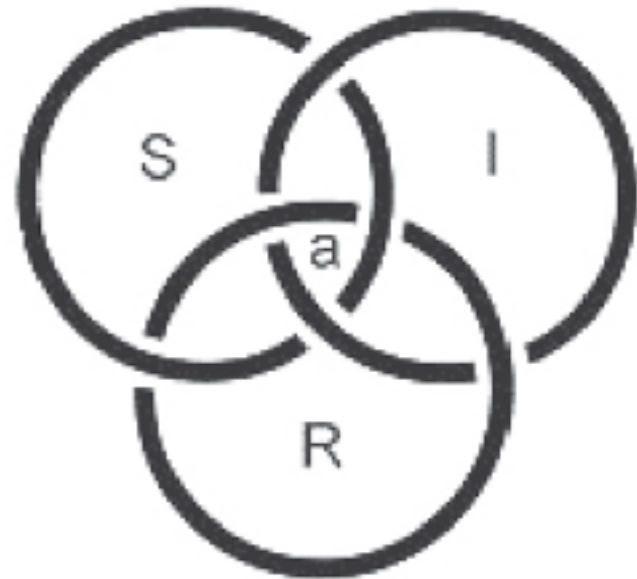
R: subjektet af det ubevidste:
cogitoet/det ubevidste

Den marxistiske kontekst:

I: det autonome subjekt: kapitalisten

S: subjektet som produkt: arbejderen

R: subjektet af det ubevidste: proletaren

Det reelles etik (II)

Etikken – subjektet:

I -> S: S -> s (Kastration)

S -> R: s -> s/

(Identifikation med
symptomet)

R -> I: s/ - S (At gå gennem
fantasmet)

Det reelles etik (V)

Zizeks modstandsfigurer

- Undvigelse: Bartleby
- Overidentifikation: Laibach, Rammstein
- Handling uden fortrydelse/garanti: Robespierre
- "Selvmordet": Antigone, Judas, Brechts figurer
- Symptomet: Proletaren
- Heroisk modstand: De strejkende under Stalin
- Den stille modstand: Svejkl

